

Cum pateat igitur id æternum esse quod a seipso moveatur, quis est qui hanc naturam animis esse tributum neget? Inanimatum vel inanimatum autem est omne quod pulsus agitatur externo. Quod enim est animal, id motu cietur interiore et suo. Nam hæc est propria natura animæ atque vis, quæ si est una ex omnibus quæ sese moveat, neque nata certe est et æterna est, hanc tu exerce optimis in rebus. Sunt autem hæc optimæ curæ de salute patriæ, quibus agitata et exercitata animus velocius in hanc sedem et domum suam pervolabit. Idque ocius faciet, si jam tunc cum inclusus erit in corpore, eminebit foras, ut ea quæ extra erunt contemplans, quam maxime se a corpore extrahat. Namque eorum animi qui se voluptatibus corporis dederunt, earumque se quasi ministros præbuerunt, impulsuque libidinum voluptatibus obedientium, deorum et hominum jura violaverunt, corporibus elapsi circum terram ipsam voluntur. Nec hunc in locum, nisi multis exagitati sæclis, revertuntur.

Quam atrox M. T. Ciceronis fuerit mors, his verbis Valerius Maximus, de Ingratis, docet.

Marcus Cicero Cneum Pompilium Lenatem Picenæ regionis, rogatu Marci Cæli, non minori cura quam elegantia defendit, eumque causa admodum dubia fluctuantem, salvum ad penates suos remisit. Hic Pompilius postea, nec re nec verbo a Cicerone læsus ultro Marcum Antonium rogavit, ut ad illum proscriptum mitteretur persequendum et jugulandum. Impetratisque detestabilis ministerii partibus, gaudio exultans, Cajetam cucurrit, et virum, omitto quod amplissimæ dignitatis, certe salubri studio et præstantis officii privatim sibi venerationem, jugulum

A præbere jussit, ac protinus caput Romanæ eloquentiæ et pacis clarissimam dexteram per summum et securum otium amputavit, eaque sarcina tanquam opimis spoliis alacer in Urbem reversus est. Neque ei scelestum portanti onus succurrit illud se caput ferre quod pro capite ejus quondam peroraverat. Invalidæ ad hoc monstrum suggillandum litteræ, quamobrem qui talem casum Ciceronis satis digne deplorari queat, alius Cicero non exstat.

Epitaphium M. T. Cic. quod statua ejus perplexum est, in cæde magni Jovis apud Tullorum monumentum.

Hic jacet Arpinas manibus tumulatus amici,
Qui fuit orator summus et eximius;
Quem nece crudeli maclavit civis et hostis.
Nil agis, Antoni, scripta diserta manent.
Vulnere nempe uno Ciceronem conficis, at te
Tullius æternis vulneribus lacerat.

B Corpus in hoc tumulo magni Ciceronis humatum
Contegitur, claro qui fuit ingenio,
Quique malis gravis erat, tutorque bonorum,
Quo pene indigne consule Roma perit.
Sed vigili cura detectis hostibus, Urbem
Supplicioque datis, præstitit incolumem.

Eloquii princeps magnis mirabilis actis,
Tullius indigna cæde peremptus obit;
Sed terras omnes implevit nomine claro.
Ingenium cæso corpore morte caret.
Vivit, et ingenii pollet virtute per orbem,
Cujus in hoc tumulo membra sepulta jacent.

VENERABILIS BEDÆ

PRESBYTERI

PROVERBIORUM LIBER.

PROLOGUS.

Cum nuper illa quæ dicuntur Senecæ Proverbia per alphabeti ordinem distincta legissem, primo quidem mirabar tantam cuiquam infidelium prudentiam inesse potuisse, quanta in quibusdam eorumdem proverbiorum dictis reperitur. Deinde non parum incitabar ad hoc, ut eum aliquo simili studio imitarem, colligendo scilicet, tam ex sæcularibus quam ex sacris litteris, tum etiam ex nostris, proverbialia aliqua ad ædificationem fidelium congrua. Si enim idem Seneca, nullam fidem vel spem pro æterna vita obtinenda habens, sed tantummodo in hac vita morum probitate delectatur, studuit et se corrigere, et alios ad correctionem instruere, quanto magis ego qui credo Deum ubique esse præsentem, æternamque vitam diligentibus se promittentem, quique scio omnibus dictum: *Qui audit, dicat: Veni; et: Clama ne cesses; et: Annuntia populo meo scelera eorum; et, juxta evangelicam parabolam alii quidem quinque talenta ad usuram data, alii vero duo, alii autem unum, patrefamilias dicente, Negotiamini dum venio; aliquos per concessa scientiæ dona ad ædificationem trahere debeo! Et quam jucundum ac suave videri debet unicuique, ut aliqua sententiæ brevissimæ verba, per quæ emendari valeat, in mente memoriaque sua jugiter teneat, quandoquidem sceleratum latronem paucis verbis Domino supplicentem et dicentem: *Memento mei, Domine, dum veneris in regnum**

C tuum, scimus omnium veniam peccatorum suorum impetrasse! Quem, rogo, intelligentiæ donum a Deo postulante edocere non potest, qualiter hoc obtineat, si illum versiculum sæpius secum ruminat: *Intellectus bonus omnibus facientibus eum?* Certe, si tantummodo sensum eorumdem verborum sciat, veritatemque in his esse credat, sufficere ei possunt ad salutem. Docent namque illum quod si id bonum quod jam intelligit faciat, amplior ei intellectus veniat. Nonne hujusmodi doctrina et promissio amplectenda est omni modo? Similis quoque doctrina potest inveniri in multis sententiis, quas hic posui. Sed prædictam sententiolam in hoc prologo solummodo exposui, ut lectoris animus ad legenda non solum ista quæ hic collegi, sed etiam ad omnia sacre Scripturæ dicta incitarem. Nulli enim ad salutem sufficit quod sacra verba sine intentione cordis audit, vel legit. Unde et Dominus noster in Evangelio auditores suos sæpius admonet dicens: *Qui habet aures audiendi audiat.* Ac si diceret: *Qui habet voluntatem et intentionem illam, ut præceptis divinis obediens, bona quæ intelligit faciat, docentem me audiat.* Alioquin nihil ei prodest verba mea audire. Proverbiorum autem hic collectorum dictis parvuli quilibet scholasticus, si ita cuiquam videatur, possunt post Psalterii lectionem apte instrui. Sunt enim multo brevioris et planioris sententiæ, quam illa fabulosa Aniani dicta;

sed et utiliora quam quædam Catonis verba, quæ utraque omnès pêne magistri legere solent ad prima puerorum documenta, non attendentes quod tam parvulis quam senioribus Christi fidelibus sacra potius quam gentilia rudimenta primitus sint exhibenda, ut in his aliquatenus instructi, postea sæculares literas arti grammaticæ congruas securius discant. Nam licet parvuli minus capaces sint discernere inter bonum et malum, facilius tamen et tenacius eis inhærere solet malum quam bonum. Ideoque qui studiosi esse velint pro bono instruendorum parvulorum exitu, studeant etiam aliquid pro bono eorum introitu, sciantque quia difficillimum est homini recedere a malo, quod usu comprehendit diuturno. Præterea attendendum est, quia cum Deus prospicit *super filios hominum, ut videat si est intelligens aut requirens Deum*, cernit etiam quæ sit cura vel intentio magistrorum in doctrina discipulorum, utrum eos doceant pro appetenda gloria sæculari, an pro spirituali. Hæc vos discipuli, pariterque notate magistri.

PROVERBIA.

A

Adjutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit cælum et terram.

Allevat Dominus omnes qui corrumpunt, et erigit omnes elisos.

Apud Dominum gressus hominis dirigitur, et viam ejus volet.

Apud Dominum misericordia, et copiosa apud eum redemptio.

Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, et pereatis de via justa.

Arcta et angusta via est, quæ ducit ad vitam.

Anima quæ peccaverit, ipsa morietur.

Anima justi sedes est sapientiæ.

Audiens sapiens sapientior erit.

Aversio parvulorum interficiet eos, et prosperitas stultorum perdet illos.

Argentum electum lingua justi.

Amicus stultorum efficietur similis.

Ambulans recto itinere, et timens Deum, despicitur ab eo qui infanti graditur via.

Agnum quocumque ierit sequi, specialiter congruit virginitati.

Avarus non impletur pecunia, et qui amat divitias fructum non capit ex eis.

Accedens ad servitutem Dei, sta in justitia et timore Christi, et præpara animam tuam ad tentationem.

Ante ruinam exaltatur cor, et ante gloriam humiliatur.

Alter alterius onera portate, et sic adimplebitis legem.

Animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei.

Abel esse renuit, quem Cain malitia non exercet.

Amor Dei nunquam est otiosus.

Abjiciens disciplinam, cito sentiet ruinam.

Amicus in necessitate probatur.

Amor sæculi contemptus est Dei.

Amor sæculi thesaurizat morti.

Alia percussio est qua peccator quilibet corrigitur, alia qua condemnatur.

Ad magna gaudia perveniri non potest, nisi per magnos labores.

Ad mortem properat, qui cito de quoquam judicat.

Amare filiorum, timere est servorum.

Apud homines cor ex verbis, apud Deum vero verba pensantur ex corde.

Aqua nobis in vinum vertitur, quando sacra historia in spiritualem nobis intelligentiam commutatur.

Avarus proprie causa est miseræ, ingerens sibi sitim avaritiæ.

Amicum res secundæ parant, adversæ probant.

Avarus nihil recte facit, nisi quod moritur.

Avaro tam deest quod habet, quam quod non habet.

Avaritia semper odiosos, largitas claros facit.

Avaritia desideratis opibus non extinguitur, sed augetur.

Ante conversionem præcedit turba peccatorum, post conversionem sequitur turba tentationum.

Alterius virtutis ope virtus indiget omnis.

Amare recta non poteris, nisi pro Christo humilieris.

Ad humilitatem non potes pervenire, nisi magna utriusque hominis contitione.

Ardua fides robustos exigit annos.

Affectus carnis nisi mentis jure demantur, unumquemque hominem ducunt ad perditionem.

Ardua res nimium famulam post dominatum.

A Domino cuncta bona sunt omnino petenda.

Actio virtutum constat perfectio morum.

Ante Dei vultum nil pravi constat inultum.

Apertius et melius per opera quam per verba insinuatur via vitæ.

Ambitio multos mortales falsos fieri coegit.

B

Beati quorum remissæ sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata.

Benedictus Dominus Deus Israel, qui facit mirabilia solus.

Beatus qui intelligit super egenum et pauperem, in die mala liberabit eum Deus.

Beatus qui tenebit et allidet parvulos suos ad petram.

Brachia peccatorum conterentur, confirmat autem justos Deus.

Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis.

Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur.

Benedictus vir qui confidit in Domino, et erit Dominus fiducia ejus.

Beatus vir qui inventus est sine macula, et qui post aurum non ambulat, nec speravit in pecunia et thesauris.

Beatus homo qui semper est pavidus; qui vero mentis est duræ, corrueat in malum.

Bene consurgit diluculo, qui bona quærit.

Bonum est viro cum portaverit jugum ab adolescentia sua.

Bonus est Dominus sperantibus in eum, animæ quærenti illum.

Brevis omnis malitia super malitiam mulieris.

Beatus qui habet partem in resurrectione prima.

Beatus vir qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ.

Bene loqui et male vivere, nihil est aliud nisi seipsum damnare.

Bonum intellectum habet, qui quod recte intelligit, facit.

Beneficium qui dare nescit, injuste petit.

Bonorum mens quo duriora pro veritate tolerat, eo certius æternitatis præmia sperat.

Beatius est dare quam accipere.

Bonum si facere nequeas, non tamen culpes, vel prohibeas.

Bona conscientia in tenebris splendorem proprium tenet.

Brevitas vitæ præsentis pensanda est ab universis.

Bellum optimum agitur, cum spiritus carni adversatur.

D

Bellator fortis qui se poterit superare.
 Bis gratum tribuit, qui quod debet cito reddit.
 Blandus mansuetis sis, districtusque superbis.
 Bestia crudelis est, cor pravæ mulieris.
 Bibere et manducare nulli concessum est ad gulam
 explendam, sed ad famem sitimque restringendam.
 Bonus non est, quem malorum improbitas non
 probavit.

C

Charitas non est ab ullo extorquenda, sed cum
 beneficus exquirenda.
 Caritas patiens est, benigna est.
 Caritas operit multitudinem peccatorum.
 Charos nemo suos Christo præponere debet.
 Cæli enarrant gloriam Dei, et opera manuum ejus
 annuntiat firmamentum.
 Cum electo electus eris, et cum perverso perver-
 teris.
 Cor contritum et humiliatum Deus non despiciet.
 Considerat peccator justum, et quærit mortificare
 eum.
 Calix in manu Domini vini meri plenus misto.
 Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in
 sæculum misericordia ejus.
 Cum dederit dilectus suis somnum, ecce hæreditas
 Domini.
 Custodit Deus omnes diligentes se, et omnes pec-
 catores disperdet.
 Cum facis eleemosynam, nesciat sinistra tua quid
 faciat dextera tua.
 Cælum et terra transibunt, verba autem Dei non
 transibunt.
 Cæcus si cæco ducatum præbeat, ambo in foveam
 cadunt.
 Cogitatio humani cordis prona est in malum ab
 adolescentia sua.
 Curatio cessare facit peccata maxima.
 Cum placuerint Domino viæ hominis, inimici quo-
 que ejus convertentur ad pacem.
 Cogitationes justorum judicia.
 Cor regis in manu Dei, ubicunque voluerit inclinat
 illud.
 Considera opera Dei, quod nemo possit eum cor-
 rigere, quem ille despexerit.
 Circulus aureus in naribus suis, mulier pulchra
 et fatua.
 Cor hominis disponit viam suam, sed Domini est
 dirigere gressus ejus.
 Cor sapientium ubi tristitia est, et cor stultorum
 ubi lætitia.
 Cor quod novit amaritudinem animæ suæ, in gau-
 dio ejus non miscebitur extraneus.
 Convertere ad Dominum, et relinque peccata tua.
 Cam sunt sensus hominis, et ætas senectutis vita
 immaculata.
 Cui multum datur, multum ab eo exigitur.
 Confortamini in Domino, et in potentia virtus
 ejus.
 Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio
 fit ad salutem.
 Caro concupiscit adversus spiritum, spiritus au-
 tem adversus carnem.
 Corpus quod corrumpitur aggravat animam, et
 deprimit sensum multa cogitantem.
 Corruptunt mores bonos colloquia mala.
 Confitemini alterutrum peccata vestra, et orate
 pro invicem ut salvemini.
 Cum Deus omnia facere possit, malum tamen quia
 nihil est, facere non potest.
 Credens Deum omnia posse præstare, petita citius
 mereatur obtinere.
 Contra Deum consilium nec magnum nec mini-
 mum.
 Causa quæ non prævidetur, non permittit quem-
 quam ad meliora proficere.
 Coactum servitium Deus non quærit.

A Custos castitatis est virtus humilitatis.
 Cito in crimina majora corrumpit, qui parva pro ni-
 hilo ducit.
 Caput est discordiæ, quæ ex communibus propria
 studet facere.
 Continentia non corporis, sed animi est virtus.
 Consilio opus est facto.
 Concordia parvæ res crescunt, discordia maximæ
 dilabuntur.
 Commoda quæque cum habentur, parva videntur;
 cum vero defuerint, apparent quanta fuerunt.
 Carnis virginitas quamvis sit cœlica virtus, non
 prodest cuiquam sine mentis virginitate.
 Consuetudo mala vix aut nunquam superatur.
 Cælum non animum mutant, qui trans mare cur-
 runt.
 Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia cre-
 scit.
 Confer opem miseris quamcunque vales, et egenis.
 Copia virtutum constat corpus velut unum.
 Crimen æquale committunt, et is qui alicui detra-
 hit, et qui detrahentem libenter audit.
 Cum dolore abscindenda sunt, quæ leviter sanari
 non possunt.
 Cujus quisque facit opera, ejus vocatur filius.
 Cui gratum sit vocari filius Dei, veneretur Deum
 ut patrem, faciens ejus voluntatem.
 Captivitas est maxima, ubi animæ captivæ du-
 cuntur.
 Cadens apertos oculos habet, qui recte quidem lo-
 qui scit, sed recte vivere contemnit.
 Cupiens agnoscere quanta Dei gratia sit circa se,
 inspiciat alios; et quantiscunque plus habere se sen-
 serit in sospitate, vel intelligentia, vel in possessione
 alicujus rei, tantis sciat se esse ditiolem in gratia
 Dei.
 Communis morbus communiter est abigendus.
 Corrige te primum, qui rector sis aliorum.
 Conveniens quid sit perpendere convenit omni.
 Compatitur nulli qui non sibi scit misereri.
 Cum caput aegrotat, corpus simul omne laborat.

D

Dominus de cælo prospicit super filios hominum,
 ut videat si est intelligens aut requirens Deum.
 Dominus interrogat justum et impium; qui autem
 diligit iniquitatem, odit animam suam.
 Dominus dabit verbum evangelizantibus virtute
 multa.
 Dominus virtutem populo suo dabit. Dominus be-
 nedicit populo suo in pace.
 Dominus scit cogitationes hominum, quoniam vanæ
 sunt.
 Dulcis et rectus Dominus, propter hoc legem da-
 bit delinquentibus in via.
 Deus iudex justus, fortis et patiens.
 Dominus virtutum ipse est rex gloriæ.
 Deus manifeste veniet, et non silebit.
 Divites egruerunt et esurierunt, inquirentes autem
 Dominum non inveniuntur omni bono.
 Delectare in Domino, et dabit tibi petitiones cor-
 dis tui.
 Declina a malo, et fac bonum.
 Date et dabitur vobis.
 Dimittite, et dimittetur vobis.
 Deus non est mortuorum, sed viventium.
 Dignus est operarius mercede sua.
 Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et
 ex tota anima tua, et proximum tuum sicut teipsum.
 Deus fidelis et absque ulla iniquitate.
 Dominus pauperem facit et ditat, humiliat et su-
 blimat.
 Dominus mortificat, vivificat, deducit ad inferos,
 et reducit.
 Deum time, et mandata ejus observa, hoc est om-
 nis homo.

Disciplinam Domini ne abjicias, nec deficias cum A ab eo corripere.

Diligite justitiam qui judicatis terram.

Divitiæ salutis sapientia et scientia.

Doctrina viri per patientiam noscitur.

Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.

Deus charitas est, et qui manet in charitate, in Deo manet, et Deus in eo.

Deum nemo vidit unquam.

Dilectio proximi malum non operatur.

Dies Domini sicut fur in nocte ita veniet.

Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.

Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei.

Deum quærens, gaudium quærit

Discretio est mater virtutum.

Disciplina vel misericordia multum destituitur, si una sine altera teneatur.

Difficile corrigitur nequitia, quam concipit quis in B pueritia.

Deo nihil mali est imputandum, quandoquidem ipso malo utitur ad bonum.

Difficile est cuiquam agnoscere sanitatis gratiam, nisi per infirmitatis disciplinam.

Deliciæ et epularum varietas fomenta sunt luxuriæ.

Dolentem non potest consolari, qui non concordat dolori.

Duplici reatu constringitur, qui et in seipso prava committit, et alios pravitate sua corrumpit.

Diu jacens in peccatis, diu quoque si converti voluerit, diabolicæ tentationis molestias sustinebit.

Deus ideo dicitur creans mala, quia et pro peccatis nostris immittit flagella.

Divinus sermo sicut mysteriis prudentes exercet, ita superficie simplices refovet.

Deo magis placet, qui sibi puras quam qui plenas manus præbet.

Difficilius arrogantia quam auro et gemmis careremus.

Duplicis peccati reatus est, et non esse sanctus quod crederis, et simulare quod sanctus sis.

Dum iniusti sæviunt, justii purgantur.

Difficillimum est hominem seipsum vincere.

Diuturna quies vitis alimenta ministrat.

Dapsilis et largus cunctis placet mortalibus.

Dimidium facti perfectum dicere noli.

Discere semper habet, qui Christum vult imitari.

Doctrinæ verba paucis prosunt sine factis.

De rebus dubiis noli contendere verbis.

Discordes revoca, fautor merentibus insta.

Divitiæ veræ sunt virtutum bona quæque.

Dives dicendus cui parvus suppetit usus.

E

Excelsus super omnes gentes Dominus, et super cælos gloria ejus.

Exspecta Dominum, viriliter age, et confortetur cor tuum, et sustine Dominum.

Eccæ quam bonum et quam jucundum habitare fratres in unum.

Ex abundantia cordis os loquitur.

Estote prudentes sicut serpentes, et simplices sicut columbæ.

Estote misericordes, sicut et Pater vester misericors est.

Ex verbis tuis justificaberis, et ex verbis tuis condemnaberis.

Eadem mensura quæ mensi fueritis, remetietur vobis.

Erue eos qui ducuntur ad mortem, et qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses.

Exsecratio peccatori cultura Dei.

Egestas et ignominia ei qui deserit disciplinam, qui autem acquiescit arguenti, glorificabitur.

Est via quæ videtur homini justa, novissima autem ejus deducunt ad mortem

Equus paratur ad bellum, sed a Domino victoria datur.

Ex studiis suis agnoscitur puer.

Est confusio adducens peccatum, et est confusio adducens gloriam.

Esto fidelis usque ad mortem, et dabo tibi coronam vitæ, dicit Deus omnipotens.

Emendemus in melius, quod ignoranter peccavimus.

Ebrietas et crapula omni Christiano est detestanda.

Escarum copia carnem incendit ad desideria noxia.

Eleemosynam illam Deus exsecratur, quæ ex rapina præbetur.

Erubescere malum sapientiæ est, erubescere vero bonum fatuitatis.

Errat facillime, qui non curat quo rectius pergat.

Egens æque est is qui non satis habet, et is cui copia nulla sufficit.

Eadem velle et eadem nolle, ea demum firma amicitia est.

Eo tempore quisque incipit malus esse, quo potest bonus fieri.

Ex alieno periculo sapiens se corrigit et emendat.

Effectum precibus tribuit pro vita precantis.

Egregius doctor faciens bona quæ docet ipse.

Eloquium sanctum pretiosum fit super aurum.

Esse Deo proprium cunctis est jure sciendum.

Expers doctrinæ tenebras patietur ubique.

Electi pauci, multi sunt vero vocati.

Est quasi vas vacuum, cui cura deest animarum.

F

Fidelis Dominus in omnibus verbis suis, et sanctus in omnibus operibus suis.

Firmamentum est Dominus timentibus eum.

Flumen Dei repletum est aquis.

Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, et dare animam suam redemptionem pro multis.

Filii hujus sæculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt.

Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.

Facilius est camelum per foramen acus intrare, quam divitem intrare in regnum Dei.

Fur non venit nisi ut furetur et mactet et perdat.

Frange esurienti panem tuum, et egenos vagosque induc in domum tuam.

Frustra jacitur rete ante oculos pennatorum.

Favus stillans labia meretricis, et nitidius oleo guttur ejus, novissima autem illius amara quasi absinthium.

Fallax gratia et vana est pulchritudo, mulier timens Deum, ipsa laudabitur.

Flagellat Deus omnem filium quem recipit.

Feneratur Domino, qui miseretur pauperis.

Fugit impius nemine persequente, justus autem quasi leo confidens absque terrore erit.

Fiducia magna erit coram Deo eleemosyna omnibus facientibus eam.

Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Jesus.

Fidelis sermo et omni acceptione dignus, quod Christus Jesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere.

Fides sperandarum substantia est rerum, argumentum non apparentium.

Fides sine operibus mortua est.

Fornicatores et adulteros judicabit Deus.

Frater si fratrem adjuvat, ambo consolabuntur.

Febris corporis calor, febris vero animi est avaritia et libido.

Fortissimum jejunium est panis et aqua.
Flagellum Dei tunc diluit culpam, cum mutaverit vitam.

Fraudem Deo facere videtur, qui, proposito spiritualis vitæ relicto, ad sæculum revertitur.

Futura providere specialiter pertinet ad illos quibus cura commissa est super alios.

Frigus et fames simplici vestitu ciboque expelli potest.

Fidelibus nox in diem mutatur, infidelibus autem ipsa etiam lux tenebrosa efficitur.

Formam mulieris non animus prius quam corporis oculus concupiscit.

Frequenter superantur prosperitate, qui superari non poterant adversitate.

Fortitudo justorum est carnem vincere, delectationem vitæ præsentis extinguere.

Fortitudo reproborum est transitoria sine cessatione diligere, contra flagella Conditoris insensibiliter perdurare.

Formidari diabolus non debet, qui nihil nisi permissus valet.

Frustra niti, nec aliud se fatigando, nisi odium querere, extremæ dementiæ est.

Frustra pro salute corporis laboratur, nisi salus animæ obtineatur.

Facilius sacculos quam nosmetipsos abnegamus.

Fidelius et gratius obsequium est, quod amore magis quam metu geritur.

Ferreas mentes libido domat.

Flammæ inexstinguibili quandoque tradetur, qui hic avaritiæ et malitiæ suæ incendia extinguere neglexit.

Facilis venia huic est danda, qui non peccat ex industria.

Fortior est qui cupiditates quam qui hostes subjicit.

Ferox atque inquietus linguam semper litigiis exercens cani comparatur.

Fornicamur a Domino, quando adulterinis cogitationibus ab ejus amore casto deviamus.

Fœdis immundisque libidinibus deditus, sordidæ suis voluptatem imitatur.

Facile offendit qui non optimis, sed pessimis placere cupit.

Fortia gesta tuæ ne demonstres cito vitæ.

Felix qui requiem poterit captare perennem.

Felices oculi qui cernunt gaudia cœli.

Ferrea mens dictis crebro superatur iniquis.

Fructibus ex propriis arbor cognoscitur omnis.

Finis præcepti constat dilectio Christi.

G

Gustate et videte quoniam suavis est Dominus: beatus vir qui sperat in eo.

Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei.

Gratiam et gloriam dabit Dominus.

Generatio rectorum benedicetur.

Gaudium erit in cœlo super uno peccatore poenitentiam agente, quam super nonaginta novem justis, qui non indigent poenitentia.

Grave est saxum et onerosa arena, sed ira stulti utroque gravior.

Gloria patris filius sapiens est.

Gloria et honor et pax omni operanti bonum, Judæo primum et Græco.

Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ.

Genina dilectio homines facit proximos Deo.

Grandis offensa nolle placare quem offenderis.

Grandis Ecclesiæ destructio neglecta cœnobiorum provisio.

Gestu corporis habitus demonstratur mentis.

Gladius utraque parte acutus est verbum Dei, penetrans animam et corpus.

A Gravissimum inimicitiae genus, labiis benedicere, et corde maledicere.

Gloriari et superbire pro temporibus commodis, indicium est animi insipientis.

Gloriosius est injuriam tacendo tolerare quam respondendo vindicare.

Gaudia integra nusquam sunt in terra.

Gulæ et luxuriæ deditus comparatur jumentis insipientibus.

Gratis a Deo data, gratis etiam sunt hominibus danda.

Gravis animus dubiam non habet sententiam.

Grave est peccatum, unde aliquis peccandi sumit exemplum.

Generalia commoda nemo facere debet sibi propria.

Grata Deo dona fert, qui frangit mala vota.

Gaudens in Domino gustat suavissima mella.

Grande scelus grandi studio debet superari.

Gloria mundana nullis est prorsus amanda.

Gratia sola Dei quos vult facit alta mereri.

H

Homo sicut fenum, dies ejus tanquam flos agri.

Homo cum in honore esset, comparatus est jumentis insipientibus, et similis factus est illis.

Homo vanitati similis factus est, dies ejus sicut umbra prætereunt.

Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo.

Homo videt in facie, Deus autem intuetur cor.

Hæreditas ad quam festinatur in principio, in novissimo benedictione carebit.

Honora Dominum de tua substantia, et de primitiis frugum tuarum da pauperibus.

Humiliamini sub potenti manu Dei, ut vos exaltet in tempore visitationis.

Hilarem datorem diligit Deus.

Hora est jam nos de somno surgere.

C Homo nascitur ad laborem, avis ad volatum.

Hæreticum hominem post unam et secundam correptionem evita.

Horrendum est incidere in manus Dei.

Humanum est peccare, diabolicum vero est perseverare.

Hoc studio converti quisque debet ad bona, quo operatus est mala.

Hærebat jugiter in malis, conversus faciat idem in bonis.

Honestas et sobrietas in cunctis rebus sunt appetendæ.

Honor Deo exhibitus exhibentes æterna gloria dignos facit.

Honorem et imperium si vis habere, dabo tibi magnum, impera tibi.

Honorare parentes, ad omnes pertinet homines.

Humilibus et fidelibus divinæ legis mysteria patent, superbis autem et infidelibus latent.

D Hoc est funditus a malo recedere, ex amore Dei jam nolle peccare.

Homines plusquam Deum timere, non est religionis Christianæ.

Hæres et propinquus est spiritualis amicus

Hactenus extremi sunt sæpissime primi.

Hos quos lesisti, citius placare memento.

Horrida bella gerit, qui pacis fœdera spernit.

Hostem fer Dominum, sed et in se dilige charum.

Heu! quam rara fides reperitur nunc apud omnes.

I

Initium sapientiæ timor Domini.

Intellectus bonus omnibus facientibus eum.

In circuitu impij ambulat.

In Deo faciemus virtutem, et ipse ad nihilum deducet inimicos nostros.

Immittit angelos Domini in circuitu timentium eum, et eripiet eos.

In memoria æterna erit justus, ab auditione mala A non timebit.

In patientia vestra possidebitis animas vestras.

Impius cum in profundum peccatorum venerit, contemnet.

In malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis.

Invidia diaboli mors intravit in orbem terrarum.

Infernus et perditio eorum Domino, quanto magis corda filiorum hominum.

Inter superbos semper jurgia sunt, qui autem cuncta agunt consilio, reguntur sapientia.

In omnibus operibus tuis memorare novissima, et in æternum non peccabis.

In sine hominis denudatio operum ejus.

In die honorum ne immemor sis malorum.

Initium omnis peccati superbia.

In desideriis est omnis otiosus.

In multiloquio non decriit peccatum.

In omni loco oculi Domini contemplantur bonos B et malos.

In omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros.

In hoc ipso peccat homo, quod peccare vellet, si inulte potuisset.

Intenta supplicatio dormire cor mundum vetat.

Invocandus est Deus jugiter, ut voluntatem simul et facultatem bene agendi nobis præstare dignetur.

Ideo omnes diabolicæ tentationis molestias pati permittimur, ut omnibus easdem molestias patientibus compati et condolere sciamus.

Inter longum agentes majori providentiâ indigent quam prope proficiscentes.

Ita et monachi jugiter Deo servientes magis egent provideri quam cæteri libere viventes.

Infinito labori finitus quantuscunque sit comparari nequit.

Invisibilia Dei per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur.

Infirma mundi elegit Deus ut confundat fortia.

Initium bonorum confessio est malorum.

In cassum caro affligitur, si mens voluptatibus non reluctatur.

Innocentia verâ est, quæ nec sibi nec aliis nocet.

Iracundus cum irasci desierit, tunc sibimet maxime irascitur.

Iracundus etiamsi mortuum suscitaret, nulli placet.

Infeliciores sunt mali cum cupita perfecerint, quam si ea quæ cupiunt implere non possent.

Infeliciores sunt qui faciunt, quam qui patiuntur injuriam.

Ignis concupiscentiæ carnalis quanto diutius ardere permittitur, tanto difficilius extinguuntur.

Ingratus unus multis miseris docet.

Inopi beneficium bis dat, qui dat celeriter.

Inopiæ parva, avaritiæ desunt omnia.

Inimicos diligere grave quidem est præceptum, sed grande præmium.

Improvidus miles fortem se in pace gloriatur.

Illis dimittuntur minima, qui majora districte severunt peccata.

In malis sperare bona, nemo nisi innocens solet.

In multis frustra laborat, qui sua magis quam se ipsum Deo offerre studet.

In vanum laborat, qui cæcum honorat.

Injuriam magnam Creatori facit, qui creaturam ullam plusquam illum diligit.

Imperat aut servit collecta pecunia cuique.

Invidus alterius mareescit rebus opimis.

Impedit ira animum ne possit cernere verum.

Impia quæque studens, nequit in Christi ore prudens.

Invidiæ plenum super omnes constat egenus.

Indurare Dei nihil aliud est, nisi non misereri.

Incrassata caro gustat cœlestia raro.

Inter epulas difficile servatur castitas.

Infirmi pene omnes se quidem ab aliis tolerari

volunt, ipsi vero alios tolerare renuunt:

Infirmas carnis si patienter sustineatur, est quasi purgatorius ignis.

Illos exspectat gloria, qui laboriosa gerunt certamina.

J

Juxta est Dominus his qui tribulato sunt corde, et humiles spiritu salvabit.

Jacta super Dominum curam tuam, et ipse te eruet.

Judicia Domini vera justificata in semetipsa.

Justus ut palma florebit, ut cedrus Libani multiplicabitur.

Justus es, Domine, et rectum judicium tuum.

Justorum semita quasi lux splendens procedit, et crescit usque ad perfectam diem.

Judicium durissimum in his qui præsumunt fiet.

Justus ex fide vivit.

Justi vocabulum non amittit, qui per penitentiam semper resurgit.

Jejunium non est perfecta virtus, sed multarum virtutum fundamentum.

Justitia humana tam fragilis est, ut potius remissione peccatorum constet, quam perfectione virtutum.

Jugiter attendendum quanta Dei gratia sit nobiscum.

L

Lætetur cor quærentium Dominum.

Lex Domini immaculata, convertens animas.

Lætabitur justus in Domino, et sperabit in Domino, et laudabuntur omnes recti corde.

Lux orta est justo, et rectis corde lætitia.

Lapidem quem reprobaverunt ædificantes, hic factus est in caput anguli.

Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es et bene tibi erit.

Lata et spatiosa via est quæ ducit ad mortem.

Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in cœlis est.

Lex per Moysen data est gratia et veritas per Jesum Christum facta est.

Levemus corda nostra cum manibus ad Deum.

Leo rugit et rursus esuriens princeps impius super populum pauperem.

Lingua sapientium ornat scientiam.

Lampas contempta apud cogitationes divitum parata est ad tempus statutum.

Lingua placabilis lignum vitæ.

Littera occidit, spiritus autem vivificat.

Laudet te alienus, et non os tuum.

Loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo, quoniam sumus invicem membra.

Lingua si non restringitur, nequaquam ubi cecidit jacet, sed semper ad deteriora labitur.

Lupus adveniens indicat quo animo quilibet pastor super gregis custodiam stabat.

Lucerna corporis est oculus, lux autem mentis sapientia spiritualis.

Lacrymæ veniam non postulant, sed merentur.

Laudis humanæ avidus, divinæ retributionis respuit munus.

Labor improbus omnia vincit.

Læta magis quam tristia quosdam homines corrumpunt.

Labor assiduus carnales deprimit astus.

Libér est dicendus, in quo nullum regnat vitium.

Longo usu discendum est, quid cuique loqui vel tacere conveniat.

Lucrum turpe ut dispendium fugito.

Levis atque inconstans nihil avibus differt.

Licet multis vita tua placeat, tibi placere non debet.

Lucrum sine damno alterius fieri non potest.

Libidinis impetus abstinentiæ expellit virtus.
 Latentem superbiam nil magis non-comprimit,
 quam culpa patens.
 Lascivus juvenis eget ut crebro moneatur.
 Leges antiquas ne transgrediendo resolvas.
 Laudat rite Deum, qui vere diligit illum.
 Laude manet dignus, qui nititur esse benignus.
 Lumbos præcingit, qui carnis vota restringit.
 Languor insolitus insolitum etiam quærit medi-
 cinæ genus.

M

Magnus Dominus noster, et magna virtus ejus, et
 sapientiæ ejus non est numerus.
 Mirabilis Deus in sanctis suis.
 Magnus Dominus et laudabilis nimis, et magnitu-
 dinis ejus non est finis.
 Misericordia Domini plena est terra.
 Magna opera Domini, exquisita in omnes voluntates
 ejus.
 Misericordia Domini ab æterno, et usque in æter-
 num super timentes eum.
 Mutuabitur peccator, et non solvet; justus autem
 miseretur, et tribuet.
 Misericordiam et veritatem diligit Deus.
 Multæ tribulationes justorum, et de omnibus his
 liberabit eos Dominus.
 Multa flagella peccatoris, sperantem autem in Do-
 mino misericordia circumdabit.
 Miserator et misericors Deus, patiens et multum
 misericors.
 Mors peccatorum pessima; et qui oderunt justum,
 delinquent.
 Melius est modicum justo super divitias peccato-
 rum multas.
 Majorem charitatem nemo habet, quam ut animam
 suam ponat quis pro amicis suis.
 Mercenarius videt lupum venientem, et dimittit
 oves, et fugit.
 Melior est obedientia quam victimæ.
 Meliora sunt vulnera diligentis, quam fraudulenta
 oscula odientis.
 Melior est patiens viro forti, et qui dominatur
 animo suo, expugnatore urbium.
 Melior est buccella sicca cum gaudio, quam domus
 plena victimis cum jurgio.
 Musica in luctu, importuna narratio.
 Melior est iniquitas viri quam beneficiens mulier.
 Melius est humiliari cum mitibus, quam dividere
 spolia cum superbis.
 Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum
 convivii.
 Melius est a sapiente corripitur, quam stultorum
 adulatione decipi.
 Memoria justus cum laudibus, et nomen impiorum
 putrescet.
 Memento Creatoris tui in diebus juventutis tuæ.
 Milita est vita hominis super terram, et sicut dies
 mercenarii dies ejus.
 Mors et vita in manibus linguæ.
 Multum valet deprecatio justus assidua.
 Modicum fermentum totam massam corrumpit.
 Mundus transit, et concupiscentia ejus; qui autem
 facit voluntatem Dei, manet in æternum.
 Melius est non habere quod tribuas, quam impu-
 denter petere quod des.
 Melius est bene vinci, quam male vincere.
 Melius est prius facere quod evenit, quam postea
 mali facti poenitearis.
 Mendacium non est, cum de rebus insensibilibus
 quasi de sensibilibus mystice loquimur.
 Mirandum simul et dolendum, quod plures, quasi
 religiosi, a cibus quibusdam abstinentes, mox quasi
 scelerati pessima quæque agere omni modo student.
 Mirandum dolendumque nihilominus et illud,
 quod plurimi simulantes se pro peccatorum venia

A visitare sancta et procul posita loca, cum fuerint re-
 versi multo pejores fiunt quam antea.
 Mores et studia rectorum et subjectorum qualitate
 inspicuntur.
 Majora crimina et tarde credenda sunt cum au-
 diuntur, et citius punienda cum veraciter agnoscun-
 tur.
 Melius est rusticitatem habere sanctam, quam elo-
 quentiam peccatricem.
 Mollis et dissolutus non vir, sed mulier est di-
 cendus.
 Mulier dans operam virtuti, vir potest dici.
 Melius est facere divertium cum homine, quam
 cum Deo
 Manus pauperis, gazophylacium Christi est.
 Male Sabbatum celebrat, qui a bonis operibus vacat.
 Magna pars intelligentiæ scire quid nescias.
 Magna securitas est cordis, aliena non appetere.
 Militis cuilibet fortitudo non agnoscitur, nisi in
 bello.
 Mala mors putanda non est, quam bona vita præ-
 cessit.
 Malus ubi se simulat bonum, ibi est pessimus.
 Male imperando summum imperium amittitur.
 Mala conscientia nusquam requiescit securus.
 Mortuus huic mundo nil scit nisi vivere Christo.
 Magnum certamen juvenilem vincere carnem.
 Maxima sit pestis, cum pastor erit puerilis.
 Mens levis ac fragilis cito perfert scandala carnis.
 Mens assueta malis, vix eripietur ab illis.
 Mors et perditio dicenda est cæca libido.
 Maxime quærendum quod semper erit retinendum.

N

Novit Dominus viam justorum, et iter impiorum
 peribit.
 Noli æmulari in eo qui prosperatur in via sua, in
 homine faciente injustitias.
 Nolite fieri sicut equus et mulus, quibus non est in-
 tellectus.
 Nolite sperare in iniquitate, et rapinas nolite con-
 cupiscere.
 Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat
 qui custodit eam.
 Non salvatur rex per multam virtutem.
 Nolite confidere in principibus, in filiis hominum,
 in quibus non est salus.
 Nemo bonus nisi solus Deus.
 Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo
 quod procedit de ore Dei.
 Non est opus sanis medicus, sed male habentibus.
 Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu, non po-
 test introire in regnum Dei.
 Nempe potest duobus dominis servire.
 Non potest arbor bona fructus malos facere, neque
 arbor mala fructus bonos facere.
 Necesse est ut veniant scandala, vae autem homini
 D illi per quem scandalum venit.
 Non est discipulus super magistrum.
 Nihil operum quod non reveletur, et occultum
 quod non sciatur.
 Nemo mittens manum suam ad aratrum, et aspi-
 ciens retro, aptus est regno Dei.
 Ne tardes converti ad Dominum.
 Non est speciosa laus in ore peccatoris.
 Noli negligere disciplinam Domini, et ne fatigeris
 cum ab eo argueris.
 Noli arguere derisorem, ne oderit te; argue sa-
 pientem, et diliget te.
 Non est homo justus super terram, qui facit bo-
 num, et non peccet.
 Novit justus animas jumentorum, suorum, viscera
 autem impiorum crudelia.
 Non agnoscitur in bonis amicus, nec absconditur
 in malis inimicus.
 Nec coram cæco ponas offendiculum.

Non vult Deus mortem peccatoris, sed ut convertatur et vivat.

Nihil in terra fit sine causa.

Novit Dominus qui sunt ejus.

Non solum rei sunt qui faciunt mala, sed qui consentiunt facientibus.

emo coronabitur, nisi qui legitime certaverit.

Noli vinci a malo, sed vince in bono malum.

Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt.

Nolite mirari si odit vos mundus.

Nemo quod suum est querat, sed quod alterius tantummodo.

Non diligamus verbo neque lingua, sed opere et veritate.

Non est personarum acceptor Deus, sed in omni gente qui timet Deum, et operatur justitiam, acceptus est illi.

Nihil infelicius felicitate peccantium.

Nitens cutis sordidum demonstrat animum.

Non est secreta lætitia in divinis paginis multa cognoscere, sed cognita custodire.

Nosse et posse bona prius incognita atque impossibilia, demonstrat gratiæ supernæ dona.

Nil est tam facile quod non fiat difficile, si invitus facias.

Nemo in aliam priusquam in se ipsum peccat.

Nonquam Deus mentem deserit, quæ peccata sua veraciter agnoscit.

Nescit pene quid labor sit, qui nunquam circa spirituales nequitiis certare studuit.

Negligentia et otiositas hominem trahunt ad interitum.

Nisi quis in fide et spe fundatus fuerit, ad charitatis veræ cultum non ascendit.

Nulli vel male vel bene contingit propter se solum, sed ut simul alii corrigantur aut consolentur per illum.

Nequitia diaboli qualis in Job fuisse legitur, talis in omnes homines erit, si tantum permittatur.

Nemo in Ecclesia amplius nocet, quam qui perverse agens regimen tenet.

Non multitudo peccatorum, sed impietas hominem ducit ad desperationem.

Non est in hominis potestate vita illius.

Nil cuiquam proderit æstimari sanctus, cum non sit.

Nil petas quod negaturus es.

Nimis dolenda præsumptio, quod ea mala facere præsumunt Christiani, quæ execrantur pagani.

Nam Christiani Dei sui sanctorumque suorum destruant monasteria, pagani autem sua venerantur idola.

Non vivas aliter in solitudine, aliter in foro.

Nil scire vel curare, hoc est mortuum vivere.

Negat sibi ipse, quid quod difficile est petit.

Nulli imponas quod ipse pati non possis.

Nemo periculosius peccat quam qui peccata defendit.

Nemo nobilis nisi quem nobilitat virtus.

Nisi quis timorem amoremque Dei ante se jugiter ponat, cito in aliquod peccatum labitur.

Nemo se satis metiri prævalet, nisi alterum consideret.

Nil magnum est in rebus humanis nisi animus magna despiciens.

Non homo non aurum poterunt dare quæque beatum, sed virtute Dei consistit vita beati.

Nil peccant oculi, si mens velit his dominari.

Non poterit dici quam multa sit ars iniurici.

Nil credas actum, cum quidquam restat agendum.

Nil prodest didicisse verbum, nisi feceris illud.

Ne tardare velis, si quem convertere possis.

Non est multa sciens laudandus, sed bene vivens.

Nisus stultorum par semper amat sociorum.

O

Oculi Domini super justos, et aures ejus in preces eorum.

A Os justi meditabitur sapientiam, et lingua ejus loquetur iudicium.

Observabit peccator justum, et stridebit super eum dentibus suis.

Omnia quæcunque voluit Dominus fecit in cælo et in terra, in mari et in omnibus abyssis.

Omne regnum in seipso divisum desolabitur.

Omnis plantatio quam non plantabit Pater cælestis, eradicabitur.

Omnis qui facit peccatum, servus est peccati.

Omnis qui petit accipit, et qui quærit invenit, et pulsanti aperietur.

Omnis qui se exultat humiliabitur, et qui se humiliat exaltabitur.

Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur et in ignem mittetur.

Omni habenti dabitur, ab eo autem qui non habet et quod habet auferetur ab eo.

Omne peccatum et blasphemia remittetur hominibus, spiritus autem blasphemia non remittetur.

B Orate ne fuga vestra fiat hieme vel Sabbato.

Omnia possible sunt credenti.

Omni tempore benedic Deum, et pete ab eo ut vias tuas dirigat.

Omni custodia serva cor tuum, quia ex ipso vita procedit.

Omni negotio tempus est, et opportunitas.

Omnia fac cum consilio, et post factum non poenitebis.

Omnia sapientia a Domino Deo est, et cum illo fuit semper.

Odium suscitatur rixas, et universa delicta operit charitas.

Omnia operatur unus atque idem spiritus, dividens singulis prout vult.

Omne quodcunque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini Jesu, gratias agentes Deo et Patri per ipsum.

C Omnes unanimes in oratione estote, patientes, fraternitatis amatores, misericordes, modesti, humiles.

Omne gaudium existimate cum in tentationes varias incideritis.

Omnis qui odit fratrem suum, homicida est.

Obedire oportet Deo magis quam hominibus.

Omne datum optimum, et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum.

Oculus non vidit, et auris non audivit, nec in cor hominis ascendit quæ præparavit Deus diligentibus se.

Omnia munda mundis, coinquinatis autem et infidelibus nihil est mundum.

Omnia licent, sed non omnia expediunt.

Omnia infidelium vita peccatum est.

Otiositas inimica est animæ.

Omnia dies velut ultimus tractandus est.

Ociosum verbum est, quod aut ratione justæ necessitatis, aut intentione piæ utilitatis caret.

D Obsequium amicos, veritas odium parit.

Occasiones deesse non possunt perituris.

Omnino errat, qui per pacem et otium se assequi triumphum putat.

Omnia divina percussio aut purgatio est vitæ presentis, aut initium poenæ sequentis.

Oratione continua superantur vitia.

Opere melius quam verbis Deus laudatur et prædicatur.

Oculi petulantes cordis luxuriosi sunt proditores.

Occulte et jugiter perpetratæ culpæ mereantur, ut reges pastoresque perversi constituentur.

Omnia fidei argumenta a præteritis rebus sunt assumenda.

Omne quod est justum, merito dici valet unum.

Orandum semper, ne seducamur ab hoste.

Omni prælato subjectus sis quasi Christo.

O quantis curis mens indiget omnibus horis.

Os quod mentitur, amaram jugulare refertur.

P

Prope est Dominus omnibus invocantibus eum in veritate.

Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus.

Prohibe linguam tuam a malo, et labia tua ne loquantur dolum.

Patientia pauperum non peribit in finem.

Petite, et dabitur vobis; quærite, et invenietis; pulsate, et aperietur vobis.

Perfectus omnis erit, si sit sicut magister ejus.

Potens est Deus de lapidibus suscitare filios Abrahamæ.

Percute filium tuum virga, et liberabis animam ejus a morte.

Plus proficit correptio apud prudentem, quam centum plagæ apud stultum.

Perversi difficile corriguntur.

Princeps qui libenter audit verba mendacii, omnes ministros habet impios.

Per quæ quis peccat, per hæc et torquetur.

Pondus et pondus, mensura et mensura, utrumque abominabile est ante Deum.

Probata virtus corripit insipientes.

Propter peccata populi regnare facit Dominus hypocritam.

Peccator vel puer centum annorum maledictus erit.

Pugnabit orbis terrarum contra insensatos.

Post concupiscentias tuas non eas.

Probate spiritus, si ex Deo sint.

Prudentia carnis mors est, prudentia autem spiritus vita et pax.

Petitis, et non accipitis, eo quod male petatis.

Plenitudo legis est dilectio.

Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.

Peccantes coram omnibus arguantur, ut cæteri metum habeant.

Positi in deliciis attendere nequeunt quanta sit pœna perennis.

Pax vera est dicenda, cum spiritus et caro conveniunt omni modo.

Pacificus homo filius Dei meretur vocari.

Parentes in tantum diligendi sunt et honorandi, quantum illi subjecti sunt summo Patri.

Prælati ac senioribus suis inobediens meretur aut si ipse prælatus fuerit aliquibus, ab eis eadem patiatur.

Pastor quilibet fugit, cum subjectis solat um subtrahit, aut injustitiam videns non contradicit.

Par supplicium subibunt, qui pariter peccaverunt.

Pœnitentia vera est et perpetrata mala plangere, et plangenda non perpetrare.

Publica culpa, publica etiam indiget pœnitentia.

Pœnas gravissimas quandoque sunt passuri, qui non pro sceleribus suis renunt parva flagella pati.

Plenus venter facile disputat de jejuniis.

Perfectum odium est, quod nec justitia nec ratione caret.

Peccatum peccato adjicitur, cum id quod nequiter gestum est nequiter etiam defenditur.

Probatio bonæ voluntatis, nolle peccare eum possis.

Providendum est cunctis pro Dei amore licita relinquentibus, ne tepide viventes ad illicita corruant.

Pro qualitate audientium formari debet sermo doctorum.

Pravis moribus semper gravis est vita honorum.

Peccata quædam animam polluant, quædam vero extinguunt.

Priusquam promittas delibera, ne post promissa minime expleta mendax dicaris.

Periculum nunquam sine periculo vincitur.

Prudentia rerum exitus metitur.

A Plus sunt laudandi beneficientes quam benedictes

Pecunia tunc fit pretiosa, cum pro Dei amore translata in alios desinit possideri.

Plurimi infamiam, pauci vero verentur reatus conscientiam.

Pacem cum hominibus habeas, bellum cum vitis.

Pecuniæ imperare oportet, non servire.

Paupertas animæ major quam corporis exstat.

Peccans quotidie studeat mox se reparare.

Perfectus miles pensat sæpissime vires.

Perversi menti sua culpa est maxima pœna.

Præceps ad risum, præceps quoque fertur ad iram.

Promptus vel facilis ad risum schemata ne sis.

Pluribus intentus minor est ad singula sensus.

Præsens vita brevis, sed vita futura perennis.

Q

B Quam bonus Israel Deus his qui recto sunt corde. Quærite Dominum, et confirmamini; quærite faciem ejus semper.

Quærite Dominum, et vivet anima vestra.

Qui timetis Dominum, laudate eum.

Qui diligitis Dominum, odite malum.

Quomodo miseretur pater filiorum, miserus est Dominus timentibus se, quoniam ipse cognovit figmentum nostrum.

Qui non accepit in vano animam suam, nec juravit in dolo proximo suo, hic accipiet benedictionem a Domino.

Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat, et humilia respicit in cœlo et in terra.

Qui seminant in lacrymis, in exultatione metent.

Quærite primum regnum Dei, et justitiæ ejus, et hæc omnia adjicientur vobis.

Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.

C Quæ impossibilia sunt apud homines, possibile sunt apud Deum.

Qui est ex Deo, verba Dei audit.

Quid prodest homini, si universum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur.

Quam dabit homo commutationem pro anima sua?

Qui dixerit fratri suo Fatue, reus erit gehennæ ignis.

Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam.

Quod Deus conjunxit homo non separet.

Qui infidelis est in minimo, et in majori infidelis est.

Quasi scelus idololatriæ est, Deo nolle acquiescere.

Quærite Dominum dum inveniri potest, invocate eum dum prope est.

Qui sequitur justitiam, diligitur a Domino.

Qui abscondit scelera sua, non dirgetur; qui autem confessus fuerit et reliquerit ea, misericordiam consequetur.

Qui diligit disciplinam, diligit et sapientiam.

Qui offert sacrificium ex substantia pauperis, quasi qui victimam et filium in conspectu patris sui.

Qui avertit aurem suam ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis.

Quasi tempestas impius pertransit.

Quæ non congregas in juventute, quomodo ea habere poteris in senectute.

Qui pronus est ad misericordiam, benedicetur.

Qui fratri suo parat loveam, ipse incidet in illam.

Qui modica spernit, paulatim decidet.

Qui sibi nequam est, cui bonus erit?

Quodcunque potest manus tua facere, instanter operare, quia nec opus nec ratio nec sapientia erunt apud inferos, quo tu properas.

Qui parcat virgæ, odit filium.

Qui timent Deum, non erunt incredibiles verbo illius.

Qui mollis et dissolutus est opere suo, frater est A
sua opera dissipantis.

Quod timet impius, veniet super eum.

Qualis rector est civitatis, tales inhabitantes.

Qui custodit os suum, custodit et animam suam.

Qui obdurat aurem suam ad clamorem pauperis,
et ipse clamabit, et non exaudietur.

Qui docet fatuum, quasi qui glutinat testam.

Qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stellæ in
perpetuas æternitates.

Qui in uno offendit, multa bona perdit.

Quanto magnus es, humilia te in omnibus.

Qui timet pruina, veniet super eos nix.

Qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed
unus accipit bravium.

Quicumque voluerit amicus esse sæculi hujus, ini-
micus Dei constituitur.

Qui se existimat stare, videat ne cadat.

Qui habet aurem, audiat quid spiritus dicat Ec-
clesiis.

Qui converti fecerit peccatorem ab errore viæ
sue, salvabit animam ejus a morte.

Qui non manducat, manducantem non judicet.

Qui suorum et maxime domesticorum curam non
habet, fidem negavit, et est infideli deterior.

Quicumque spiritu Dei aguntur, hi filii sunt Dei.

Qui viderit fratrem suum necessitatem patientem,
et clauserit viscera sua, quomodo charitas Dei ma-
net in eo?

Qui parce seminat, parce et metet.

Qui gloriatur, in Domino gloriatur.

Quanto altior gradus, tanto profundior casus.

Quod tibi non vis fieri, alii ne feceris.

Qui ignorat, ignorabitur.

Qualis sit quilibet pastor, lupus adveniens indicat.

Qualis apud se quisque lateat, illata contumelia
probat.

Quam laudem merebimur de pallore jejunii, si
invidia sumus lividi?

Quid virtutis habet vinum non bibere, et ira atque
odio inebriari?

Quid prodest attenuari corpus abstinence, si ani-
mus intumescat superbia?

Quasi in sacculum pertusum res suas ingerit, qui
et bona aliqua agit, et tamen nulla pravitatis solitæ
studia deserit.

Qui se meminit illicita plurima perpetrasse, de-
bet etiam pro pœnitentiâ a licitis abstinere.

Quisquis cogitat quid Deo voveat, se ipsum voveat
et reddat.

Quantum bonum habeat sanitas, ostendit infir-
mitas.

Qui succurrere perituro potest, si non succurrat,
reus mortis ejus erit.

Qui verbis lenibus potest corrigi, non debet in-
crepatione exasperari.

Qui casti perseverant et virgines, angelis Dei
efficiuntur æquales.

Quisquis jugiter tractat ut bona aliqua faciat, sine
intermissione orat.

Quæcunque mensuram excedunt, dæmonia sug-
gerunt.

Quantum quis in humilitate et castitate profecerit,
tantum Deo appropinquabit.

Quod omni modo necesse est pati, patienter sus-
tine.

Quæ facere turpe est, etiam dicere turpe est.

Quanto mens fit divisa ad multa opera, fit minor
ad singula.

Quæ modo quisque legit, hæc habiturus erit, seu
bona, sive mala, semper habebit ea.

Quousque homini non displicent mala a se facta,
regnant in eo vitia.

Qui nunquam didicit subesse, nulli potest rite
præesse.

Quid infelicius quam conspecta felicitate aliorum
affici?

Quod unusquisque non expertus est in semetipso,
difficile credit in alio.

Quis dives? Qui nil cupit. Et quis pauper? Avarus.

Quod satis est cui contingit, nihil amplius optet.

Quid stulti proprium? Non posse et velle nocere.

Quod prudentis opus? Cum possit, nolle nocere.

Quam prope sit litus, in corde maris labyrin-
thus!

Quantum plus valeas, tantum summitte te Christo.

Qui tibi dat multum, de te quoque quærit id-
ipsum.

Quam bonus est Dominus cunctis quærentibus
illum!

Quam tenebrosus amor quo lucis spernitur au-
ctor!

R.

Regnum tuum, Domine, regnum omnium sæcu-
lorum.

B Rectos decet laudatio.

Redimet Dominus animas servorum suorum, et
non delinquet omnes qui sperant in eo.

Revela Domino viam tuam, et spera in eum, et
ipse faciet.

Recte judicate, filii hominum.

Regnum cœlorum vim patitur, et violenti rapiunt
illud.

Risus dolore miscetur, et extrema gaudii luctus
occupat.

Responsio mollis frangit iram.

Regnantibus impiis ruina hominum erit.

Rex qui sedet in solio iudicii dissipat omne ma-
lum intuitu suo.

Rex qui judicat in veritate pauperes, thronus ejus
in æternum firmabitur.

Rex justus erigit terram, vir avarus destruet
eam.

Regnum a gente in gentem transfertur propter in-
justitias

C Renovamini spiritu mentis vestræ, et induite no-
vum hominem, qui secundum Deum creatus est in
justitia et sanctitate veritatis.

Religio munda et immaculata apud Deum patrem
hæc est: visitare pupillos et viduas in tribulatione
eorum.

Radix omnium malorum cupiditas.

Religiosus homo, si cito irascitur, et facile etiam
ad pœnitentiam movetur.

Recte judicare aliena merita non valet, cui con-
scientia innocentie propriæ nullam iudicii regulam
præbet.

Rectius sequuntur agnum conjugati humiles,
quam virgines superbientes.

Robusti corpore nisi Deo, a quo vires habent,
devote famulentur, pro hoc pœnas patientur.

Referendum est pietati divinæ quidquid homo
jumentis amplius habet.

Regnum Dei tantum valet quantum habes.

Ruina populi sacerdotes mali.

Ratio humana quot perversis cogitationibus reni-
tatur, tot coronas cœlestes promeretur.

Regimen animarum ars est artium.

Raptores alienarum rerum, ipsi quandoque ra-
pientur ad interitum.

Repentinus furor nil rationis recipit.

Rebel es divinæ pietati tradentur diabolicæ po-
testati.

Res quælibet obscura per similitudinem est ex-
plananda.

Remissio et lenitas nimia coram Deo reputatur
pro crudelitate magna.

Reprobi et in hoc sæculo fatigantur desiderii, et
in futuro tormentis.

Rustica lingua viri mansuetum cor retinentis gra-
tior est Domino quam lingua perita superbi.

Rara fides homini tribuenda est, proh dolor! omni.

Rex pius et justus studet hoc quod dicitur esse.

Regis enim nomen monet ut commissa regantur. **A**
Rebus in adversis ne motus destituaris.

S

Servite Domino in timore, et exultate ei cum tremore.

Sacrificium Deo spiritus contribulatus.

Sit gloria Domini in sæculum sæculi.

Sit nomen Domini benedictum ex hoc nunc et usque in sæculum

Salus justorum a Domino, et protector eorum in tempore tribulationis.

Suavis Dominus universis, et miserationes eius super omnia opera eius.

Spiritus ubi vult spirat, et vocem eius audis; sed non scis unde veniat, et quo vadat.

Spiritus est Deus, et est qui adorant eum, in spiritu et veritate oportet adorare.

Si manus tua vel pes tuus scandalizet te, abscinde illum et projice abs te.

Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam.

Si peccaverit in te frater tuus, vade et corripe eum inter te et ipsum solum.

Sanctus spiritus disciplinae fugiet fictum, et auferet se a cogitationibus quæ sunt sine intellectu.

Sapientis oculi in capite eius.

Sentite de Domino in bonitate, et in simplicitate cordis quærite illum.

Stultus verbis non corrigitur.

Sapientis cor et intelligibile abstinet se a peccatis.

Stultitia colligata est in corde pueri, et virga disciplinae fugabit eam.

Statera dolosa abominatio est apud Deum, et pondus æquum voluntas eius.

Sapientis ut sol permanet, stultus autem ut luna mutatur.

Semel loquitur Deus, et secundo non repetit.

Sapientiam omnium antiquorum exquirat sapiens.

Sapientia abscondita et thesaurus invisus, quæ utilitas in utrisque?

Sapientis verbis innotescit paucis.

Septies cadit justus, et resurget; impii autem corruent in malum.

Sermo durus suscitatur furor.

Somnia extollunt imprudentes.

Secura mens quasi jugum convivium.

Secreta regis celare, bonum est; magnalia autem Dei revelare, honorificum est.

Stultus in risu exultat vocem suam.

Si diligamus invicem, Deus in nobis manet, et charitas eius in nobis perfecta est.

Si quis dixerit quoniam diligo Deum, et fratrem suum oderit, mendax est.

Spiritualis homo dijudicat omnia, et ipse a nemine judicatur.

Sicut in Adam omnes moriuntur, ita et in Christo omnes vivificabuntur.

Sapientia hujus mundi stultitia est apud Deum.

Sine poenitentia sunt dona et vocatio Dei.

Scientia inflat, charitas ædificat.

Si vivimus spiritu, spiritu et ambulemus.

Sive vivimus sive morimur, Domini sumus.

Sic diligendi sunt homines, ut eorum non diligantur errores.

Speculator adstat desuper, qui nos diebus omnibus actusque nostros prospicit.

Scire Dei, approbare est; nescire vero, reprobare.

Summa apud Deum est nobilitas, clarum esse virtutibus.

Subjectorum vitia aliquando sunt dissimulanda, sed post hæc quia dissimulabantur indicanda.

Satanæ insidias evadere, non est volentis neque currentis, sed miserentis Dei.

Simulatores et callidi provocant iram Dei.

Solitudinem quærat, qui cum innocentibus vivere cupit.

Similitudines rerum variarum ad ædificationem nostram jugiter proponendæ sunt.

Sicut canis revertitur ad vomitum suum, sic imprudens stultitiam suam iterat.

Sicut aqua exstinguit ignem, ita elemosyna peccatum.

Sanctitatis nomen habere sine operibus, nulli prodest.

Sapientis est, qui factis plus quam verbis alios docet.

Salus est divitum, subvenire necessitatibus pauperum.

Sagittas contumeliæ virtus repellit patientiæ.

Scorpiones dici possunt, qui bonis quidem in facie non resistunt, sed mox cum recesserint detrahunt.

Semetipsum abnegat, qui, relicto carnalis vitæ homine, induit spiritualem et novum hominem, id est, Christum.

Stultum valde est, si his placere quærimus, quos non placere Deo scimus.

Sufficit unicuique sic disputare vel dictare, ut intelligatur.

Superfluitas tam verborum quam rerum vitanda est.

Sicut ex variis floribus colliguntur mella, ita ex variis hominibus virtus quælibet est colligenda.

Sæcularibus litteris intentus, sacræ Scripturæ arcana capere non potest.

Scripturam sacram legens attendere debet quid mystice vel juxta litteram, quid pro parte vel pro toto dictum sit.

Scripturæ sacræ meditatio mentem retrahit a cogitatione noxia.

Sicut plurimi cibi nihil prosunt absque sale, ita omnes virtutes absque charitate.

Sicut fistula absque inspirante nullum reddit sonum, ita et cor hominis absque inspiratione divina nullum recipit bonum.

Sicut equi cuilibet cursus in loco spatioso, ita et hominis voluntas probatur in arbitrio dato.

Sicut oculi omnium in capite, ita etiam in Christo consistere debet omnis intentio fidelium.

Sine fine cruciari meretur, qui nullum peccandi finem in corde suo statuit.

Summi principis ministri in primis sunt providendi.

Sic aliis ignosce, ut tu tibi peccanti illos ignoscere cupis.

Singuis sanguinem tangit, cum peccata peccatis adjiciuntur.

Superbia sola corrumpit omnia bona.

Stulta vota frangenda sunt.

Sine doctrina vita est quasi mortis imago

Si ames dici pater et princeps, nomen cum honore serva, moribus imple.

Sæpius ventis agitatur ingens pinus, et celsæ turres graviore casu decidunt.

Stantibus et lapsis par sollicitudo tenenda est; his ne retro cadant, illis ut concito surgant.

Sermo datur multis, animi sapientia paucis.

Si nequeas plures, vel te solummodo cures.

Si quid vovisti Domino, ne reddere tardes.

Solius est Domini bona de pravis operari.

Semper avarus eget, hunc nulla pecunia replet.

Si vis salvari, nil huic præpone salutis.

Spiritus est vita, mors carnis philosophia.

T

Te decet hymnus, Deus, in Sion, et tibi reddetur votum in Jerusalem.

Testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis.

Tibi, Domine, derelictus est pauper, orphano tu A
eris adjutor.

Timete Dominum, omnes sancti ejus, quoniam
non est inopia timentibus eum.

Thesaurizate vobis thesauros in cœlo, ubi nec
ærogo neque tinea demolitur, et ubi lures non effo-
diunt nec furantur.

Timor Domini expellit peccatum.

Totum spiritum suum profert stultus, sapiens au-
tem differt et reservat in posterum.

Tempus omni rei sub cœlo.

Turris fortissima nomen Domini, ad ipsum currit
justus, et exaltabitur.

Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sa-
pientis.

Timenti Deum, bene erit in extremis.

Triplex funiculus difficile rumpitur.

Testis falsus non erit impunitus.

Timor non est in charitate, sed perfecta charitas
foras mittit timorem.

Turpe est, ut qui nescit tenere moderamina vitæ
sue, judex fiat alienæ.

Tanto subtilius quisque de tenebris judicat, quanto
eum verius claritas lucis illustrat.

Tentator pervigil hos acrioribus pulsat insidiis,
quos maxime viderit abstinere a peccatis.

Tenax et prodigus nimium, ambo in unum nimie-
tatis confluent vitium.

Timendus est præ cunctis, cujus potestas est super
omnes.

Teneræ nimis mentes asperioribus formandæ sunt
s'udiis.

Temporatum omne tam Deo quam hominibus est
acceptabile.

Tormenta quorundam aliis prosunt ad correctio-
nem.

Tantum quisque proximum portat, quantum amat.

Tanto pejora sunt vitia, quanto virtutum specie
celantur.

Tamdiu quis errat in fide, quousque omnia a Deo
inspici et regi diffidit.

Tecta odia pejora sunt quam aperta.

Tale genus est vitiorum, ut nisi præteritum celeri
penitentia deleatur, alia exinde oriantur.

Tales simus intus, quales nos foris ostendimus.

Tacere qui nescit, nescit et loqui.

Tacentibus difficile subvenitur, confitentes autem
languoris sui qualitatem, facilius recipient sani-
tatem.

Turpe est doctori, cum culpa redarguit ipsum.

Tunc te lapsurum formida, cum ruit alter.

Tutus erit nunquam, qui suspitione laborat.

Tristantur facile, quorum spes exstat in imis.

Tempestas grandis est indignatio regis.

Testis veridicus vero regi manet aptus.

Totus ubique manens, tota est virtute colendus.

Timor Dei et oratio assidua hominem volare fa-
ciunt ad cœlestia.

Tolerabilius mundi mala suscipimus, si contra hæc D
præscientiæ clypeo munimur.

Tepide viventes Christiani, difficilius corriguntur
quam pagani.

U

Universæ vitæ Domini misericordia et veritas re-
quirentibus testamentum ejus, et testimonia ejus.

Ubi est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum.

Unaquæque arbor ex fructu suo cognoscitur.

Ubi fuerit superbia, ibi erit et contumelia.

Unus Dominus, una fides, unum baptisma, unus
Deus et Pater omnium.

Unusquisque propriam mercedem accipiet secun-
dum suum laborem.

Unicuique datur manifestatio spiritus ad utilita-
tem.

Ubi spiritus Domini, ibi libertas.

Ubi est charitas et dilectio, ibi sanctorum con-
gregatio.

Unaquæque virtus tanto minor est, quanto desunt
cæteræ.

Ubi non est timor Dei, ibi regnum peccati.

Unde bonus proficit, inde invidus tabescit.

Ut volunt reges, ita valent leges.

Ultra modum sunt delicati, qui nulla adversa vo-
lunt pati.

Utilitatis amor citò suadet, quid sit agendum.

Utilitas grandis latet in rebus quoque parvis.

Ut lapis omnis homo, nisi mollis agatur ab alto.

V

Vultus Domini super facientes mala, ut perdat de
terra memoriam eorum.

Veritatem requiret Dominus, et retribuet abun-
danter facientibus superbiam.

Verbo Domini cœli firmati sunt, et spiritu oris ejus
omnis virtus eorum.

Vox exultationis et salutis in tabernaculis justo-
rum.

Vana salus hominis.

Viriliter agite, et confortetur cor vestrum, omnes
qui speratis in Domino.

Viri sanguinum et dolosi non dimidiabunt dies
suos.

Vir linguosus non dirigetur in terra.

Virum injustum mala capient in interitu.

Væ vobis qui decimatis mentham et anetum, et
cuminum, et quæ majora sunt reliquistis, id est, mi-
sericordiam et iudicium.

Vigilate et orate, ne intretis in tentationem.

Vigilate omni tempore, orantes ut digni habeamini
fugere quæ ventura sunt.

Verba sapientium quasi stimuli, et quasi clavi in
alium desivi.

Vani sunt omnes homines, in quibus non est scien-
tia Dei.

Vox diei Domini amara, tribulabitur ibi fortis.

Vinum apostatare facit etiam sapientes.

Væ civitati cujus rex juvenis est, et cujus principes
mane comedunt.

Vir iracundus provocat rixas; qui autem patiens
est, mitigat suscitatas.

Væ soli, quia cum ceciderit, non habet sublevan-
tem se.

Væ qui dicunt bonum malum, et malum bonum.

Virum stultum interficit iracundia, et parvulum
occidit invidia.

Via impiorum tenebrosa, nesciunt ubi corruant.

Vitæ carnum, sanitas cordis: putredo ossium, in-
vidia.

Via vitæ custodienti disciplinam, qui autem incre-
pationes relinquit, errat.

Vasa figuli probat fornax, et homines justos ten-
tatio tribulationis.

Verbum dulce multiplicat amicos, et mitigat ini-
micos.

Virtus in infirmitate perficitur.

Verbum bonum super datum optimum.

Vir duplex animo, inconstans est in omnibus viis
suis.

Voluntas integra benefaciendi, a Deo reputabitur
pro opere beneficii.

Vera discretio non nisi vera humilitate acquiritur.

Voluptas omnis ad instar apum, ubi grata mella
fudit, morsu corda ferit.

Vehementior est apini quam corporis febris.

Virtutis fructum sapiens in conscientia, minus
perfectus ponit in gloria.

Vigilat qui ad aspectum veri luminis mentis ocu-
los apertos tenet.

Victus ab uno quolibet vitio cito labitur in alia.

Virtus semper invidiæ patet.

Vanæ gloriæ sectator eî qui semina sua vento dispergenda committit assimilatur.

Valens retinere sanitatem, nullius despiciat vel irrideat infirmitatem.

Vitanda est superbia, quæ et angelos deceptit et virtutes omnes destruit.

Vitia prius extirpanda sunt in homine, deinde virtutes inserenda.

Virgines et monachi sic temperent jejunium, ut semper fortes sint ad Dei servitium.

Voluptas habet poenam, et necessitas parit coronam.

Vitiis dediti non possunt virtutibus ditari.

Valde imperitus est medicus, qui nulla nisi levia medicamina dare novit.

Verecundiam abiciens, omnes simul virtutes abiecit.

Vix quisquam in bonum transit, nisi ex malo,

Variam dant otia mentem.

Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.

Vivere si recte nescis, decede peritis.

Virtutes variæ pariter possunt habitare.

Virtus est grandis, benedicere pro maledictis.

Vis ingens animi, nullius laude moveri.

VENERABILIS BEDÆ

PRESBYTERI

DE SUBSTANTIIS LIBER.

PROLOGUS.

Sanctæ Ecclesiæ munusculum aliquod offerre cupiens, sed in manu mea nil reperiens præter parvam dictandi atque scribendi notitiam, hanc ipsam in ejus servitium volo coaptare, quantum Dominus dignatur adjuvare. Scribere enim gestio pro admonitione cunctorum fidelium, admonitione duntaxat indigentium, dividens eos in duas personas clericorum et laicorum, assumensque ad hoc utrique personæ congrua monita, per quæ a carnalibus ad spiritualia, a visibilibus ad invisibilia possint animum suspendere, et superna conspicerere, sicut et Apostolus dicit: *Invisibilia enim Dei per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur.* Cujus studii oblatio precor ne cui indigna videatur, quia, ut legitur, ad templum Domini quondam inter insignia et pretiosissima dona offerebantur etiam viles pili caprarum; et duo mi-

nuta viduæ pauperulæ oblata Deo ipsius Domini nostri Jesu Christi testimonio approbantur. Precor et illud ut si quisquam in his quæ dicam vel melius sentiat, vel aptius eadem proferre valeat, non idcirco rusticitatis meæ verbula cito reprehendat, quia, ut quidam sapiens dicit: Non omnia possumus omnes. Nam si ille eandem sententiam juxta ingenii sui vires melius quam ego proferre posset, forsitan et alter aliquis illo sapientior excellentius proferre nosset. Unusquisque ergo in suo sensu abundet, tanto majores Deo agens gratias, quanto excellentioris scientiæ talentum ab eo accepit; simulque attendat quia Deo magis placent rustica humilium dicta quam eximia verborum arrogantium, et in sæcularis litteraturæ pompa gloriantium.

DE SUBSTANTIIS.

Substantia igitur quæ per se sine ullius adminiculo subsistere valet, Deus solummodo est. Illa autem substantia cujus totum esse in alterius consistit potestate, creatura profecto esse probatur. Sed sicut divina substantia in tribus constat personis, Patris, et Filii, et Spiritus sancti, ita et creatura omnis in tribus distat differentiis. Aut enim est rationalis, ut angelici spiritus et homo; aut animalis, ut omnia quæ flatu vitali sine ratione potiuntur; aut neutrum est, habens tantummodo esse, ut arbores et lapides. Unde omnino patet, quia omnis creatura Deo, a quo omne quod est habet, se quoque subdere debet. Cujus nimirum subjectionis ratio et observantia ad solam rationalem creaturam pertinet, id est, ad angelos et homines. Sicut enim hi soli cæteris creaturis excellentiores sunt conditi, ita etiam ab his solis exigitur subiectio et cultura Dei, et aut pro subjectionis studio remunerantur, aut pro repugnantia atque superbia puniuntur. Sed quia hujusmodi iudicium in angelicis spiritibus jam factum est, nam quidam eorum pro obedientiæ suæ meritis ita sempiternæ beatitudini sunt deputati, ut nihil aliud quam bonum velle possint, quidam vero pro superbia in æternas poenas projecti, ad nulla nisi ad mala

rationem datam flectere queunt: soli homines adhuc restant, qui concessam rationis et arbitrii facultatem ad utrumque divertere valeant. Unde et ipsi solummodo instruendi et admonendi sunt, ut sibi jugiter proponentes utrosque, bonos scilicet et malos spiritus, eligant potius bonorum merita sequi, præceptis divinis obediendo, quam malorum poenis associari, ei resistendo sine quo nemo potest salvari. Hoc igitur sit primum, quod omnes homines hortamur intentione maxima considerare. Sanæ namque menti integræque rationi ipsum solum sufficere posset, etiamsi nulla alia tremendi iudicii exempla nosset. Sed quia adversarius noster diabolus tanquam leo rugiens circuit jugiter quærens quem devoret, pluresque inter tot millia hominum, proh dolor! fragiles quam fortes contra eundem adversarium modo inveniuntur: opus est cunctis fidelibus ut et ipsi circumeuntes quærentesque qualiter tanto resistent adversario invicem se variis modis instruant et admoneant, ne Ecclesia sancta sub temporis præteritii partibus bene fundata et suffulta, penitus destruat sub temporibus nostris, in quibus mille annis impletis juxta prophetiam in Apocalypsi prædictam, Satanæ solutus esse videtur. Non enim solummodo